

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קח.

עין משפט
גד מצוה

ואם לאו לא מספיק להו. אין להם מהלך בעצור זה והולמין על כרחן דרך שפתו השנית שהרי על כרחן כשהולמין כנגד היער של עכו"ם ילכו בשפתו השניה ולכשיגיעו כנגד שלי למה יטריחו לעצור את רוחב המים והרי הן זרימין לחזור ולעצור עד אחר כשכלתה הקצירה (א).

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חזא הווא אבא. יער שהיה רצה בר רב הונא לפי שאין העליונים והתחתונים קולטין ורצה בר רב נחמן לא היה יודע שכן היה שיהא עליון ומחתמן של עכו"ם המושל: יד השמים והסגנים. פסוק הוא בספר עזרא:

סיוקן ענפיה. ימותו בניו: לאגלי גפא. הכל מסייעין לגדור חומת העיר ולהעמיד ענפיה שלא יכנס צבא שונאים לעיר: אגלי. עשרים כמו צרכות (דף סח). טרוקו גלי: גפא. סמימת העיר כדמנן לעיל (דף סה): מנא אחר הגפה גזולות: לא זריכי נטירותא. תורתו משמרתו כדמנן (משל ו) צשכך משמור עליך: (ט) לכריא דפתאי. לכתות מעין או צורות למים לשמות: ואפילו מרצנן. שהרי גם הם זריכים לשמות. ועל שם כלי שמומין צו משקין שקורין פתאי:

בלשון ארמי קרי ליה כריא דפתאי: **דלא נפקי בצללווא.** שאין יוצאין צעלי צמים עצמן בצללווא ובאכולוסא לתפור אלא גוצין מעות ושוכרין פועלים: לאו בני מיפק וכו'. גנאי הוא להן: לכריא דנהרא. כשמעלת שטרון ונפליים זה אצנים ומעכזין מרולת המים וכורין ומנקין אותו להעביר ממשוליו: **הסאי מסייעי לעלאי.** כשהעליונים מתקנין כנגדן למעלה יש על התחתונים לסייען שמכשולין העליונים מעכבים מים מליד נמלא תיקון העליונים לעזרת התחתונים: **אבל העליונים אין זרימין לפייע אס הפתוים.** כשמתקנין למטה שתיקון של מטה אינו לעזרת עליונים אלא לרעתם שכל זמן שהמים רצים למטה הנהר מתמעט למעלה והשדות שלהן מתייבשות: **וחילופא צמיא דמיטרא.** כגון בעיר שהמים קשים להרבות טיט ולקלקל את הדרכים ועושין להם חריץ צמוד להודיר המים חוץ לעיר אם נתקלקל החריץ כנגד התחתונים וכורין להם העליונים זרימין לסייע את התחתונים כרות כנגדן שכל זמן שלא ירדו המים התחתונים חוץ לעיר יעמדו העליונים במקומן אבל תחתונים אין להן לסייע לעליונים לכתות למעלה שכל זמן שלא ירדו העליונים למטה טוב להן לתחתונים: **ומסקנא לעמנה.** צפני עמנה כשמענת כנגדה אין אחר מסייעה: **המקלוחים מים.** מים סרוחין מי מטר: **לביב אחר.** חריץ מתוקן להוריד מי גשמים צו: **כולן מסקנא עם הפתוים.** מסייעות אותה לתקן כנגדה כדפרישית לעיל: **האי מאן דאחזיק ברקסא דנהרא.** בשני הפרסים היה הקרקע מופקר לכל הקודם להחזיק צו ולפרוע למלך טסקא דהוא מס של קרקע. ואם צא אחד ומחזיק על שפת הנהר מקום שהספיות עולות לנמל וזריח מקום פניו הרצה לפרוקי משאות לספיות ולטוענין מתוכן ומזליאין וזה החזיק לצנות שם בנין או לתרום ולרוע: **האיפא הוי.** שמקלקל מקום לרצים: **אבל סלוקי.** מדינא לא מסלקיין ליה: **והאידינא דכסבי פרסאי.** לאומן הלוקחין שדות שעל שפת הנהר קני לך השדה עד תוך הנהר מלא לואר הסוס והלוקחין גודרין גדין רחוק מן הנהר שלא לקלקל את מקום הרצים ואם צא אחד והחזיק מן הגדר ולדא הנהר מסלקיין ליה לפי שהיא קנויה לצעל הגדר עד תוך המים: **צניי אחי.** שדה העומדת ליקח בטסקא ושדות אחרים סמוכין לה מלאן ומלאן: **ואי משום דינא דבר מנרא.** אם אינן לא אחים ולא שותפים אלא מכה מנרנות בזאין על הממזק ואומרים אנו היינו מצפים לקחתה שאנו זרימין לקרקע וטוב לכל אחד לקנות בסמוך לו ולא ליקח במקום אחר: **לא מסלקיין ליה.** דלא איכפת לן לדינא דבר מנרא כלל: **ועשית הישר והטוב.** דבר שאי אתה נחסר כ"כ שמתמלא קרקעות במקום אחר ולא מטריח על בן המנר להיות נכסיו חלוקין: **אסא לאימלוכי ציה.** שדה היוצאה לימכר וצא אחר ונטל רשות מבן המנרן ואל"ל זיל זבון: **נהרדעי אחרי זריח למקני.** דאי לא קנה מיניה מני אמר ליה משטה הייתי כך כדי להעמידה על דמים הראויין לה שאם באתי אני אכל הצעלים היה מעלה לי בדמים בשביל שחבציה עלי: **השפא דאמרה זריח למיקנייה מיניה.** א"כ אין קניינו של זה כלום אם אייקר או זול ארעא ברשותא דבר מנרא אייקר או זול ולא יוסיף ולא יגרע הלוקח מלקבל דמים שנתן צה כדי אייקר רווחא דבר מנרא הוא וכי זול פסידא דבר מנרא הוא: **ואי לא יהיב ליה מאסן.** דגבי דהאי הוא דאחיל: **צי מיעי דנכסי.** של מוכר. שדות המוכר מקיפות לה מכל צד: **חוינן אי עידיה היא.** דבר העשוי לימכר לעצמו שאינו דומה לשאר שדות הסמוכות לה: **וציניה וצני.** ואין מנרני המוכר יכולים ללקחן שהרי יש צנייהן הפסק: העשוי לימכר לעצמו שאינו דומה לשאר שדות הסמוכות לה: **וציניה וצני.** ואין מנרני המוכר יכולים ללקחן שהרי יש צנייהן הפסק: **ואי**

בב א מ"י פ"ו מהלכות
שכנים הלכה ו סמג
עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד:
גב ג א מ"י שם פ"ו
מהלכות ת"מ הלכה י
סמג שם ס' י טו"ש"ע י"ד
ס' רמב סע"ד ב וטו"ש"ע
ח"מ שם:
גד ד מ"י שם פ"ו מהל'
ת"מ הלכה י וסמג שם
טו"ש"ע ח"מ שם וטו"ש"ע
י"ד שם סע"ד א וטע"ד ב:
גה ה מ"י פ"ג מהלכות
שכנים הלכה ט סמג
עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
גו ו מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע ח"מ ס' קמט
סע"ד ו וטו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
ז ט מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע ח"מ ס' קמט
סע"ד א וטו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
ח ח מ"י שם הלכה ה
קמט סע"ד א:
ט ט מ"י שם ס"ד
הלכה א (והל"צ)
סמג שם טו"ש"ע שם סע"ד
סט:
ס י מ"י שם הלכה ד סמג
שם טור וט"ע שם
סע"ד א:
סא כ ל מ"י שם סמג
שם טו"ש"ע שם סע"ד
ז רכב אלפס כלן ועוד
במחלמין פ"ד ל"ג:
סב מ מ"י שם פ"י"ג
הלכה ה סמג שם
טור וט"ע ח"מ שם סע"ד
סז:

ליקוין ענפיה. שזה היה אותו יער עצמו של פרוק רופילא ולא הייתה ידו צמעת כלל ולכן קילל: **האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא.** קיבל בטסקא מן המלך כדפי' בקוטרס ולהכי קאמר דאחזיק ולא קאמר דזבין כדאמרין לקמן זבין צמאתים זבין מעכו"ם וכן האי מאן דאחזיק צניי אחי דבסמוך מפר"ת דוקא דאחזיק שהיתה קרקע הפקר וקבלה מן המלך בטסקא לא מסלקיין ליה ולרצ נחמן דוקא צניי אחי מסלקיין ליה שעשה יותר מדאי שלא כהוגן להחזיק צניי אחי אצל משום מנרנות לא מסלקיין ליה דלא שייך כלן ועשית הישר והטוב כיון שיוכלו לקבל מן המלך ולא חשו אצל צמכר מודים הם כ"ע דשייך דינא דבר מנרא דלא הוה ליה לאסוקי לדעתיה דמנרן שהיו הצעלים רוצים למכור ונהרדעי סברי דאפילו הכא שייך ועשית הישר והטוב והשתא אמי שפיר הא דלמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן צשמעין אין אונאה לקרקעות דלמנרנות קאמר כדמוכח בכתובות צפ' אלמנה (דף נט: ע"ש ופס ד"ה ה"ג) דקאמר רבא גבי טעה השליח והאמר מר אין אונאה לקרקעות גבי מנרנות שהוא כעין שליח שהמקח לא יהיה שלו ואין זריח לחזוק כפי' הקוטרס דרב נחמן לית ליה דינא דבר מנרא: **והאידינא דבתבי פרסאי.** לא כפירוש הקוטרס דמפ' דמסלקיין ליה ששראשון קנאו מן המלך אלא דמסלקיין ליה לצא להחזיק לכתמילה משום דכיון דכתבי פרסאי כו' חיישינן שלא יצא להחזיק עד תוך הנהר כמו שכותב לו המלך ויעכב הילוך הספיות וציאתן לנמל וקנסינן ליה משום הכי להסתלק מכולה רקתא אפילו ממה שחוק לנהר: **מזנינן**

ואי לא לא מוסיגתי להו רבה בר רב נחמן הוה קא אויל בארבא הוא הווא אבא דקאי אגורא דנהרא אמר להו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב הונא אמר יריד השרים והסגנים היתה במעל הוה ראשונה אמר להו קוצו קוצו אתא רבה בר רב הונא אישכחיה דקייץ אמר מאן קצייה תקוץ ענפיה אמרי כוליה שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן (א) אמר רב יהודה אהכל לאיגלי גפא ואפילו מיתמי אבאל רבנן לא מ"ט רבנן (ב) לא צריכי נטירותא דפתאי ואפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי באוכלווא אבאל לאוכלווא לא דרבנן לאו בני מיפק באוכלווא יגיהו אמר רב יהודה לכריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמיטרא תניא נמי הכי חמש גנות המסתפקות מים ממועין אחד ונתקלקל המעיין כולם מתקנות עם העליונה נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפא הוי סלוקי לא מסלקיין ליה והאידינא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא סלוקי נמי מסלקיין ליה אמר רב יהודה (ג) אמר רב האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי חציפא הוי סלוקי לא מסלקיין ליה ורב נחמן אמר ינמי מסלקיין ואי משום דינא דבר מצרא לא מסלקיין ליה נהרדעי אמרי (ד) אפילו משום דינא דבר מצרא לא מסלקיין ליה נהרדעי הישר והטוב בעיני ה' אחא אימלך ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא (ה) רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה (ו) והלכתא צריך למיקנא מיניה השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה אי לא קנו מיניה אייקור וזול ברשותיה זבן במאה ושוי מאתן (ז) הוינא אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין יהיב ליה מאה ושקיל ליה ואי לא יהיב ליה מאתן ושקיל ליה (ח) זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי אמר ליה (ט) לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי יהבי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן (י) אין אונאה לקרקעות זבין ליה גרויא דארעא במיעצא נכסיה (יא) חוינן אי עידית היא אי זיבורית היא זביניה זביני ואי

תורה אור השלם

1 כי נשארו מבנותיהם ליום ולבניהם והתערבו ורע הקדש בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה בפועל הנה ראשונה: עזרא ט ב ו עשית הקדש והטוב בעיני ל למען ייטב לך וזאת ורשת את הארץ הטובה אשר נשבעתי ל אבותי: דברים י ו י

הגהות הב"ח

(א) ר"ש ד"ה ואם לאו וכי כשכלת הקצירה וכו' ופס"ד: (ב) ר"ה לכריא דרי"א עם ד"ה ואפי' מרצנן וכו' שמומין צו עשין גליל ומכת משקין נמק:

מוסף רש"י

הכל לאגלי גפא. לשערי חומת העיר להציב סני למות. אגלי, דמות, כמו טרוקו לל. גפא, סמומה, כמו מנא אחר הגפה (ב"ב פ. ח). לכריא דפתאי. חפירת צור לשמות מים ועל שם הכל המונח שם צנור תמיד לשמות צו עשר דרכים, קוריה פתאי (ס"ח). ואפילו מרבנן. שהכל זרימין למים (ס"ח). דלא נפקא באוכלווא. שאין הן עולם יוצאין בהמה לחפור, אלא שוכרים פועלים (ס"ח).

בב א מ"י פ"ו מהלכות
שכנים הלכה ו סמג
עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד:
גב ג א מ"י שם פ"ו
מהלכות ת"מ הלכה י
סמג שם ס' י טו"ש"ע י"ד
ס' רמב סע"ד ב וטו"ש"ע
ח"מ שם:
גד ד מ"י שם פ"ו מהל'
ת"מ הלכה י וסמג שם
טו"ש"ע ח"מ שם וטו"ש"ע
י"ד שם סע"ד א וטע"ד ב:
גה ה מ"י פ"ג מהלכות
שכנים הלכה ט סמג
עשין פב טו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
גו ו מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע ח"מ ס' קמט
סע"ד א וטו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
ז ט מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע ח"מ ס' קמט
סע"ד א וטו"ש"ע ח"מ ס'
קמט סע"ד א:
ח ח מ"י שם הלכה ה
קמט סע"ד א:
ט ט מ"י שם ס"ד
הלכה א (והל"צ)
סמג שם טו"ש"ע שם סע"ד
סט:
ס י מ"י שם הלכה ד סמג
שם טור וט"ע שם
סע"ד א:
סא כ ל מ"י שם סמג
שם טו"ש"ע שם סע"ד
ז רכב אלפס כלן ועוד
במחלמין פ"ד ל"ג:
סב מ מ"י שם פ"י"ג
הלכה ה סמג שם
טור וט"ע ח"מ שם סע"ד
סז: